



Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2018. október 24.*

„Előzetes döntéshozatal – Uniós jogi elvek – Lojális együttműködés – Eljárési autonómia – Az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elve – Az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény megsértése esetén a büntetőeljárás megismétlésére lehetőséget biztosító jogorvoslatot előíró nemzeti szabályozás – Ezen eljárásnak az európai uniós jogban biztosított alapvető jogok feltételezett megsértésének esetére való kiterjesztésére vonatkozó kötelezettség – Hiány”

A C-234/17. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet az Oberster Gerichtshof (legfelsőbb bíróság, Ausztria) a Bírósághoz 2017. május 4-én érkezett, 2017. január 23-i határozatával terjesztett elő az

XC,

YB,

ZA

ellen,

a **Generalprokuratur**

részvételével, kölcsönös bűnügyi jogsegély iránti megkeresés tárgyában folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: K. Lenaerts elnök, R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, L. Bay Larsen, E. Levits, C. G. Fernlund és C. Vajda tanácselnökök, A. Arabadjiev (előadó), C. Toader, M. Safjan, D. Šváby, S. Rodin és F. Biltgen bírák,

főtanácsnok: H. Saugmandsgaard Øe,

hivatalvezető: K. Malacek tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2018. március 20-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– az osztrák kormány képviseletében J. Schmoll, K. Ibili és G. Eberhard, meghatalmazotti minőségben,

* Az eljárás nyelve: német.

- a magyar kormány képviseletében Fehér M. Z., Koós G. és Tornyai G., meghatalmazotti minőségben,
 - az Európai Bizottság képviseletében H. Krämer és R. Troosters, meghatalmazotti minőségben,
- a főtanácsnok indítványának a 2018. június 5-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,
meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésének, valamint az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvének értelmezésére irányul.
- 2 Ezt a kérelmet a Staatsanwaltschaft des Kantons St. Gallen (St. Gallen kanton ügyészsége, Svájc) által az osztrák igazságügyi hatósághoz XC-vel, YB-vel és ZA-val kapcsolatban intézett kölcsönös bűnügyi jogsegély iránti megkeresések alapján indult eljárás keretében terjesztették elő, akiket azzal gyanúsítanak, hogy Svájc területén a hozzáadottérték-adóról (héta) szóló svájci törvény értelmében vett adókijátszást és egyéb büntetendő cselekményeket követtek el.

Jogi háttér

Az uniós jog

- 3 A Benelux Gazdasági Unió államai, a Németországi Szövetségi Köztársaság és a Francia Köztársaság kormányai között a közös határaikon történő ellenőrzések fokozatos megszüntetéséről szóló, 1985. június 14-i Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló, 1990. június 19-én Schengenben (Luxemburg) aláírt és 1995. március 26-án hatályba lépett egyezmény (HL 2000. L 239., 19. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 2. kötet, 9. o.; a továbbiakban: SMVE) III. címének „Kölcsönös bűnügyi jogsegély” című 2. fejezetében található 50. cikkének (1) bekezdése a következőképpen szól:

„A Szerződő Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy [a Strasbourgban, 1959. április 20-án kelt, a kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló európai egyezménynek [Magyarországon kihirdette: 1994. évi XIX. törvény], és a Benelux Gazdasági Unió tagjainak minősülő Szerződő Felek közötti kapcsolatokban az 1974. május 11-i jegyzőkönyv által módosított 1962. június 27-i, kiadatásról és a kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló Benelux szerződésnek] megfelelően kölcsönös jogsegélyt nyújtanak egymásnak a jövedéki adóra, a hozzáadottérték-adóra [(héta)] és a vámokra vonatkozó törvények és rendelkezések megsértése esetében. A vámügyi rendelkezések alatt a Belgium, a Németországi Szövetségi Köztársaság, Franciaország, Olaszország, Luxemburg és Hollandia között a vámigazgatási szervek közötti kölcsönös segítségnyújtásról 1967. szeptember 7-én kötött egyezmény 2. cikkében, valamint a Tanács 1981. május 19-i (a tagállamok közigazgatási hatóságai közötti kölcsönös segítségnyújtásról, valamint e hatóságoknak és a Bizottságnak a vám- és mezőgazdasági ügyekre vonatkozó jogszabályok helyes alkalmazásának biztosítása érdekében történő együttműködéséről szóló) 1468/81/EGK rendelet [(HL 1981. L 144., 1. o.)] 2. cikkében megállapított szabályokat kell érteni.”

- 4 Az SMVE III. címének „A kétszeres büntetés tilalma (*ne bis in idem*) elvének alkalmazása” című 3. fejezetében található 54. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Az ellen a személy ellen, akinek a cselekményét a Szerződő Felek egyikében jogerősen elbírálták, ugyanazon cselekmény alapján nem lehet egy másik Szerződő Fél területén büntetőeljárást indítani, amennyiben elítélés esetén a büntetést már végrehajtották, végrehajtása folyamatban van, vagy az ítélet meghozatalának helye szerinti Szerződő Fél jogszabályainak értelmében azt többé nem lehet végrehajtani.”

Az osztrák jog

- 5 A Strafrechtsänderungsgesetz (a büntetőjog módosításáról szóló törvény, BGBl., 762/1996) illesztette be a Strafprozessordnungba (büntetőeljárásról szóló törvénykönyv) a „büntetőeljárás megismétlése” (*Erneuerung des Strafverfahrens*) jogintézményre vonatkozó 363a.–363c. §-okat, „az Emberi Jogok Európai Bírósága ítéleteinek végrehajtása érdekében”.
- 6 A büntetőeljárásról szóló törvénykönyv 363a. §-a az alábbiak szerint rendelkezik:

„(1) Ha az Emberi Jogok Európai Bírósága ítéletében megállapítja, hogy valamely büntető bíróság határozattal vagy intézkedéssel megsértette az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, [Rómában 1950. november 4-én aláírt] egyezményt vagy annak valamely kiegészítő jegyzőkönyvét, akkor az eljárást kérelemre meg kell ismételni, amennyiben nem kizárható, hogy a jogsértés az érintett személy vonatkozásában hátrányos befolyással lehetett a büntetőbíróság határozatának tartalmára.

(2) Az eljárás megismétlése iránti kérelemről minden esetben az Oberster Gerichtshof [(legfelsőbb bíróság, Ausztria)] határoz. A kérelmet előterjesztheti a megállapított jogsértéssel érintett személy és a Generalprokurator [(legfőbb ügyész)]; a 282. § (1) bekezdése értelemszerűen alkalmazandó. A kérelmet az Oberster Gerichtshofhoz [(legfelsőbb bíróság)] kell benyújtani. A Generalprokurator kérelme tekintetében meg kell hallgatni az érintettet, az érintett kérelme tekintetében meg kell hallgatni a legfőbb ügyészt; a 35. § (2) bekezdése értelemszerűen alkalmazandó.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

- 7 2012-ben St. Gallen kanton ügyészsége nyomozást indított XC-vel, YB-vel és ZA-val szemben adókijátszás elkövetésének gyanúja miatt, akiket azzal gyanúsítanak, hogy téves adatoknak a svájci adóhivatal részére történő megadásával összesen 835 374,17 svájci frank (CHF) (hozzávetőleg 716 000 euró) összegű hea-visszatérítéshez jutottak. Ez az ügyészség kölcsönös bűnügyi jogsegély iránti megkereséssel fordult az osztrák igazságügyi hatóságokhoz annak érdekében, hogy a Staatsanwaltschaft Feldkirch (feldkirchi ügyészség, Ausztria) hallgassa ki az érintetteket.
- 8 XC, YB és ZA több alkalommal is panasszal élt Ausztriában a kért kihallgatás megtartásával szemben, lényegében azzal az indokkal, hogy az, hogy Németországban 2011-ben, illetve Liechtensteinben 2012-ben megszüntették a büntetőeljárást, az SMVE 54. cikkében meghatározott *ne bis in idem* elve okán akadályát képezi annak, hogy a svájci adóhivatal kárára elkövetett bűncselekmények gyanúja alapján velük szemben újabb büntetőeljárást indítsanak. A végső fokon eljáró Oberlandesgericht Innsbruck (innsbrucki regionális felsőbíróság, Ausztria) a 2015. október 9-i végzésével megállapította, hogy nincs bizonyíték arra, hogy az SMVE 54. cikkét megsértették volna.
- 9 Bár ez a végzés jogerőre emelkedett, XC, YB és ZA a büntetőeljárásról szóló törvény 363a. §-a alapján az Oberster Gerichtshoftól (legfelsőbb bíróság) a büntetőeljárás megismétlését kérte, és arra hivatkoztak, hogy a vitatott, kölcsönös bűnügyi jogsegély iránti megkeresések nem csupán az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én aláírt egyezményben

(a továbbiakban: EJEE; Magyarországon kihirdette: 1993. évi XXXI. tv.), hanem az SMVE-ben és az Európai Unió Alapjogi Chartájában (a továbbiakban: Charta) rögzített egyes jogait sem tartották tiszteletben.

- 10 A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a büntetőeljárás megismétlésére csakis akkor van lehetőség, ha az Emberi Jogok Európai Bírósága által vagy pedig még az Emberi Jogok Európai Bíróságának jogsértést megállapító határozatát megelőzően az Oberster Gerichtshof (legfelsőbb bíróság) által megállapítottak szerint sérültek az EJEE-ben biztosított jogok. Felmerül a kérdés, hogy a lojális együttműködés, az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvéből fakadóan a büntetőeljárás megismétlését akkor is el kell-e rendelni, ha az uniós jog által rögzített alapvető jogok sérülnek, annak ellenére, hogy ezt az esetet a jogorvoslatot szabályozó jogszöveg nem írja elő kifejezetten.
- 11 Ilyen körülmények között az Oberster Gerichtshof (legfelsőbb bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„Úgy kell-e értelmezni az uniós jogot, különösen az EUSZ 4. cikk (3) bekezdését az abból levezethető egyenértékűség és tényleges érvényesülés elvével összefüggésben, hogy az Oberster Gerichtshof [(legfelsőbb bíróság)] az érintett kérelmére köteles felülvizsgálni valamely büntetőbíróság jogerős határozatát az uniós jog (a jelen ügyben a Charta 50. cikke és az SMVE 54. cikke) feltételezett megsértése szempontjából, ha a nemzeti jog [(a büntetőeljárásról szóló törvénykönyv) 363a. §-a) csupán az EJEE vagy annak valamely kiegészítő jegyzőkönyve vonatkozásában feltételezett jogsértés esetében ír elő ilyen felülvizsgálatot?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

Az elfogadhatóságról

- 12 A jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel szemben az osztrák kormány elfogadhatatlansági kifogást emelt.
- 13 Ez a kormány elsősorban azzal érvel, hogy az alapeljárás alapját képező jogi helyzetek nem tartoznak az uniós jog hatálya alá, mivel a büntetőeljárásról szóló törvénykönyv 363a. §-a jogorvoslati lehetőséget nem az Unió jogának megsértése, hanem az EJEE megsértése esetére állapít meg.
- 14 Abban az esetben azonban, ha – mint az alapeljárásban is – valamely tagállam hatóságai a Lisszaboni Szerződéshez (HL 2010. C 83., 290. o.) csatolt, az Európai Unió keretébe beillesztett schengeni vívmányokról szóló (19.) jegyzőkönyv értelmében az uniós jog szerves részét képező SMVE-n alapuló jogsegély iránti megkeresésnek helyt adnak, akkor a Charta 51. cikkének (1) bekezdése értelmében az uniós jogot hajtják végre. A Bíróság már kimondta, hogy az SMVE 54. cikkét a Charta 50. cikkével összefüggésben kell értelmezni, mivel annak lényeges tartalmának tiszteletben tartását biztosítja (lásd ebben az értelemben: 2014. május 27-i Spasic ítélet, C-129/14 PPU, EU:C:2014:586, 59. pont; 2014. június 5-i M ítélet, C-398/12, EU:C:2014:1057, 35. pont; 2016. június 29-i Kossowski ítélet, C-486/14, EU:C:2016:483, 31. pont). Ennélfogva az alapügy alapjául szolgáló ténybeli és jogi helyzet az uniós jog hatálya alá tartozik.
- 15 Másodsorban az osztrák kormány azt állítja, hogy a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatatlan amiatt, hogy a kérdést előterjesztő bíróság már megállapította, hogy az SMVE 54. cikke elegendő jogalapot szolgáltat ahhoz, hogy a büntetőeljárás megismétlése iránt a büntetőeljárásról szóló törvénykönyv 363a. §-a alapján kérelmet terjesszenek elő. Márpedig ez a bíróság nem fejt ki azokat az okokat, amelyek miatt mégis úgy ítéli meg, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre adandó válasza szükség van.

- 16 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a nemzeti bíróság által meghatározott jogszabályi és ténybeli keretben felvetett – a helyállóságot illetően a Bíróság által nem vizsgálható –, az uniós jog értelmezésére vonatkozóan előterjesztett kérdések releváns voltát vélelmezni kell. A Bíróság csak akkor utasíthatja el a nemzeti bíróság által előterjesztett kérelmet, ha az uniós jog kért értelmezése nyilvánvalóan semmilyen összefüggésben nincs az alapügy tényállásával vagy tárgyával, ha a probléma hipotetikus jellegű, vagy ha nem állnak a Bíróság rendelkezésére azok a ténybeli vagy jogi elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az elé terjesztett kérdésekre hasznos választ adhasson (lásd különösen: 2018. június 27-i Altiner és Ravn ítélet, C-230/17, EU:C:2018:497, 22. pont).
- 17 A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság ismertette azokat az okokat, amelyek miatt az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésében hivatkozott rendelkezések és elvek értelmezése az alapjogvita eldöntése szempontjából szükséges. Márpedig ennek ismertetéséből kitűnik, hogy a Bíróság válasza arra a kérdésre, hogy a nemzeti bíróságnak a büntetőeljárás megisméltése iránti kérelem vizsgálata keretében határoznia kell-e a Charta 50. cikkében és az SMVE 54. cikkében biztosított alapvető jogok állítólagos megsértésével kapcsolatban, közvetlen hatással lehet az alapügy felperesei helyzetének értékelésére.
- 18 Bár a Charta 52. cikkének (3) bekezdése valóban azt írja elő, hogy amennyiben e Charta olyan jogokat tartalmaz, amelyek megfelelnek az EJEE-ben biztosított jogoknak, akkor e jogok tartalmát és terjedelmét azonosnak kell tekinteni azokéval, amelyek ezen egyezményben szerepelnek, e rendelkezésből az is következik, hogy az uniós jog azoknak kiterjedtebb védelmet nyújthat.
- 19 E körülmények között az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés elfogadható.

Az ügy érdeméről

- 20 A kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy az uniós jogot – és különösen az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvét – úgy kell-e értelmezni, hogy az arra kötelezi a nemzeti bíróságot, hogy az uniós jog – különösen a Charta 50. cikke és az SMVE 54. cikke által biztosított alapvető jogok – megsértésének esetére kiterjessze a nemzeti jog által biztosított azon jogorvoslati lehetőséget, amely az EJEE vagy valamely kiegészítő jegyzőkönyve megsértése esetén lehetőséget ad a jogerős nemzeti határozattal lezárt büntetőeljárás megisméltésére.
- 21 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a tárgykörre vonatkozó uniós szabályozás hiányában a jogerő elve megvalósításának módjai a tagállamok eljárási autonómiájának elve alapján azok belső jogrendjébe tartoznak, tiszteletben tartva azonban az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvét (2014. július 10-i Impresa Pizzarotti ítélet, C-213/13, EU:C:2014:2067, 54. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 22 Ugyanis az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésében kimondott lojális együttműködés elve értelmében azon keresetek eljárási szabályai, amelyek az egyén uniós jogból származó jogai védelmét hivatottak biztosítani, nem lehetnek kevésbé kedvezőek, mint a megfelelő belső jogi keresetek esetében (az egyenértékűség elve), és az uniós jogrend által biztosított jogok gyakorlását nem tehetik gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézé (a tényleges érvényesülés elve) (lásd ebben az értelemben: 1976. december 16-i Rewe-Zentralfinanz és Rewe-Zentral ítélet, 33/76, EU:C:1976:188, 5. pont; 1995. december 14-i Peterbroeck ítélet, C-312/93, EU:C:1995:437, 12. pont; 2008. április 15-i Impact ítélet, C-268/06, EU:C:2008:223, 46. pont; 2013. június 27-i Agrokonsulting-04 ítélet, C-93/12, EU:C:2013:432, 36. pont).
- 23 Ezen elvekből eredő követelmények úgyszintén érvényesek mind az e jogra alapított keresetek elbírálására hatáskörrel rendelkező bíróságok kijelölésére, mind az ilyen keresetekre irányadó eljárási szabályokra (lásd ebben az értelemben: 2008. április 15-i Impact ítélet, C-268/06, EU:C:2008:223, 47. pont; 2013. június 27-i Agrokonsulting-04 ítélet, C-93/12, EU:C:2013:432, 37. pont).

24 E követelmények tiszteletben tartását az érintett rendelkezéseknek a különböző nemzeti hatóságok előtti eljárás egésze során betöltött helyének, valamint alkalmazásának és sajátosságainak figyelembevételével kell megvizsgálni (2013. június 27-i Agrokonsulting-04 ítélet, C-93/12, EU:C:2013:432, 38. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

Az egyenértékűség elvéről

25 A jelen ítélet 22. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlat szerint az egyenértékűség elve megtiltja, hogy valamely tagállam a jogalanyok uniós jogból eredő jogainak védelmét célzó kérelmek esetében kevésbé kedvező eljárási szabályokat állapítson meg, mint a belső jellegű, hasonló jogvitákra alkalmazandó szabályok.

26 E tekintetben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból és a tárgyaláson a Bíróság által az osztrák kormányhoz intézett kérdésre adott válaszból kitűnik, hogy a büntetőeljárásról szóló törvénykönyv 363a. §-ában meghatározott, a büntetőeljárás megismétlésére irányuló jogorvoslatot belső jellegű jogorvoslatnak kell tekinteni.

27 Éppen ezért azt kell megvizsgálni, hogy ez a jogorvoslat a tárgyát, indokait és lényeges elemeit tekintve hasonlónak tekintendő-e az uniós jog és különösen a jogalanyok uniós jogból származó alapvető jogainak védelmére irányuló jogorvoslatához (lásd ebben az értelemben: 2013. június 27-i Agrokonsulting-04 ítélet, C-93/12, EU:C:2013:432, 39. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

28 A kérdést előterjesztő bíróság, annak érdekében, hogy az azzal kapcsolatban felmerülő kétségeit szemléltesse, hogy a büntetőeljárásról szóló törvénykönyv 363a. §-a tiszteletben tartja-e az egyenértékűség elvét, utal arra a lehetőségre, hogy az e rendelkezés alapján előterjesztett kérelem kapcsán az EJEE-ben biztosított alapvető jogok megsértésére alapított kifogás tárgya és indoka megegyezik a Chartában biztosított jog megsértésére alapított kifogás tárgyával és indokával. Továbbá hangsúlyozza lényegében azt, hogy a Charta 52. cikkének (3) bekezdése értelmében a Chartában elismert jogok terjedelme – legalább – megegyezik az EJEE által garantált jogok terjedelmével.

29 A büntetőeljárásról szóló törvénykönyv 363a. §-a szerint a büntetőeljárás megismétlésére akkor van lehetőség, ha az Emberi Jogok Európai Bírósága az ítéletében megállapítja, hogy valamely büntetőbíróság határozattal vagy intézkedéssel megsértette az EJEE-t, illetve annak valamely kiegészítő jegyzőkönyvét. E rendelkezés szövegéből tehát az következik, hogy ez a jogorvoslati lehetőség főszabály szerint megköveteli, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága előzőleg megállapítsa az EJEE vagy valamely kiegészítő jegyzőkönyve megsértését.

30 A kérdést előterjesztő bíróság azonban pontosítja, hogy a 2007. augusztus 1-jei elvi döntésében kimondta, hogy a büntetőeljárás megismétlése nem korlátozódik arra az esetre, amikor az Emberi Jogok Európai Bírósága előzőleg már megállapította, hogy valamely büntetőbíróság határozattal vagy intézkedéssel megsértette az EJEE-t, illetve annak valamely kiegészítő jegyzőkönyvét, hanem akkor is lefolytatható, ha maga állapította meg, hogy fennáll az ilyen jogsértés. Így az Emberi Jogok Európai Bírósága helyett – nem pedig az EJEE, illetve valamely jegyzőkönyve megsértésének az Emberi Jogok Európai Bírósága által történő megállapítása nyomán – megkeresett Oberster Gerichtshof (legfelsőbb bíróság), az Emberi Jogok Európai Bírósága elé terjesztett jogorvoslatok elfogadhatósági feltételeinek teljesülése esetén, kiterjeszti ezt az eljárást mindenkire, aki az egyezményben vagy valamely kiegészítő jegyzőkönyvében biztosított jogok valamelyikének megsértésére hivatkozik, megelőlegezve ezzel az Emberi Jogok Európai Bíróságának érdemi határozatát.

31 A Bíróság rendelkezésére álló ügyiratokból kitűnik, hogy a büntetőeljárásról szóló törvénykönyv 363a. §-ában meghatározott rendkívüli jogorvoslatot maga az EJEE természete igazolja, és az osztrák jogalkotó által előírtak szerint szoros funkcionális kapcsolat fűzi az Emberi Jogok Európai Bírósága

előtti eljáráshoz. Maga a büntetőjog módosításáról szóló törvény szövege szerint ugyanis ezt a jogorvoslati lehetőséget „az Emberi Jogok Európai Bírósága ítéleteinek végrehajtása érdekében” illesztették be, hiszen az osztrák kormány hangsúlyozta, hogy a jogalkotó ezzel az EJEE 46. cikkében meghatározott kötelezettségnek kívánt eleget tenni.

- 32 Ezzel kapcsolatban emlékeztetni kell arra, amint azt a főtanácsnok is tette az indítványának 75. pontjában, hogy az EJEE 35. cikkének (1) bekezdésében szereplő követelmény, amely szerint az Emberi Jogok Európai Bíróságához csak a nemzeti jogorvoslati lehetőségek kimerítését követően lehet fordulni, azt jelenti, hogy a végső fokon ítélkező nemzeti bíróság jogerős határozatának rendelkezésre kell állnia.
- 33 Amint az a Bíróság rendelkezésére álló ügyiratokból kitűnik, éppen e helyzet figyelembevételére érdekében és az Emberi Jogok Európai Bírósága ítéleteinek a nemzeti jogban történő végrehajtásának biztosítása érdekében illesztették be a büntetőeljárásról szóló törvénykönyv 363a. §-ában meghatározott eljárást, amely lehetővé teszi a jogerőre emelkedett bírósági határozattal lezárt büntetőeljárás megismétlését.
- 34 Ezen túlmenően az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből, valamint az osztrák kormány által szolgáltatott magyarázatokból az következik, hogy az e rendelkezés szerinti eljárás és az Emberi Jogok Európai Bírósága előtti eljárás közötti szoros funkcionális kapcsolatot nem teszi kétségessé az, hogy az Oberster Gerichtshof (legfelsőbb bíróság) 2007. augusztus 1-jei elvi döntése kiterjeszti az előbbi eljárás alkalmazási körét. Ugyanis, amint azt a jelen ítélet 30. pontja kiemeli, az e rendelkezés alapján azt megelőzően benyújtott keresetre, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága megállapította volna az EJEE vagy valamely kiegészítő jegyzőkönyvének megsértését, ugyanazok az elfogadhatósági feltételek vonatkoznak, mint az Emberi Jogok Európai Bírósága elé terjesztett kérelmekre, és a kérdést előterjesztő bíróság által szolgáltatott magyarázatok szerint az egyetlen célja az, hogy elébe menjen egy ilyen megállapításnak.
- 35 Márpedig, meg kell állapítani, hogy a büntetőeljárásról szóló törvénykönyv 363a. §-ában meghatározott eljárás – a fent kifejtettek szerinti tárgyára, indokára és lényeges elemeire tekintettel – nem tekinthető hasonlóknak az uniós jog, különösen pedig a Charta által biztosított alapvető jogok védelmére irányuló keresethez, mégpedig e jog természetéből fakadó sajátos jellemzők miatt.
- 36 E tekintetben emlékeztetni kell arra, amint azt a Bíróság számos alkalommal megtette, hogy az uniós jogot az jellemzi, hogy a Szerződések által alkotott önálló jogforrásból származik, és a tagállamok jogához viszonyítva elsőbbséget élvez (lásd ebben az értelemben: 1964. július 15-i Costa ítélet, 6/64, EU:C:1964:66; 1970. december 17-i Internationale Handelsgesellschaft ítélet, 11/70, EU:C:1970:114, 3. pont; 1991. december 14-i 1/91 (EGT-megállapodás – I) vélemény, EU:C:1991:490, 21. pont; 2011. március 8-i 1/09 vélemény, EU:C:2011:123, 65. pont; 2013. február 26-i Melloni ítélet, C-399/11, EU:C:2013:107, 59. pont), valamint az állampolgáraikra és magukra a tagállamokra is alkalmazandó rendelkezések sora közvetlen hatállyal bír (lásd ebben az értelemben: 1963. február 5-i van Gend & Loos ítélet, 26/62, EU:C:1963:1, 23. o.; 2011. március 8-i 1/09 vélemény, EU:C:2011:123, 65. pont; 2014. december 18-i 2/13 [Az Uniónak az EJEE-hez történő csatlakozása] vélemény, EU:C:2014:2454, 166. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 37 Egyébiránt e jogi konstrukcióban központi szerepet játszanak – az EUSZ 6. cikk (1) bekezdése értelmében a Szerződésekkel megegyező jogi kötőerővel bíró – Chartában elismert alapvető jogok, mivel e jogok tiszteletben tartása az uniós jogi aktusok jogszerűségének előfeltételét képezi, vagyis az olyan intézkedések, amelyek nem tartják tiszteletben az emberi jogokat, nem fogadhatóak el az Unióban (lásd ebben az értelemben: 1991. június 18-i ERT-ítélet, C-260/89, EU:C:1991:254, 41. pont; 1997. május 29-i Kremzow ítélet, C-299/95, EU:C:1997:254, 14. pont; 2003. június 12-i Schmidberger ítélet, C-112/00, EU:C:2003:333, 73. pont; 2008. szeptember 3-i Kadi és Al Barakaat International

Foundation kontra Tanács és Bizottság ítélet, C-402/05 P és C-415/05 P, EU:C:2008:461, 283. és 284. pont; 2014. december 18-i 2/13 [Az Uniónak az EJEE-hez történő csatlakozása] vélemény, EU:C:2014:2454, 169. pont).

- 38 A Bíróság egyébiránt az alapügyben szóban forgó, a Charta 50. cikkében megállapított *ne bis in idem* elve kapcsán kimondta, hogy ez a rendelkezés közvetlen hatállyal bír (2018. március 20-i *Garlsson Real Estate* és társai ítélet, C-537/16, EU:C:2018:193, 68. pont).
- 39 E jogrend sajátos jellemzői és autonómiája megőrzésének biztosítása érdekében a Szerződések az uniós jog értelmezése terén a koherencia és egységesség biztosítására szolgáló bírósági rendszert hoztak létre (2014. december 18-i 2/13 [Az Uniónak az EJEE-hez történő csatlakozása] vélemény, EU:C:2014:2454, 174. pont).
- 40 Ennek keretében a nemzeti bíróságok és a Bíróság feladata biztosítani az uniós jog teljes körű alkalmazását valamennyi tagállamban, valamint azoknak a jogoknak a bírói védelmét, amelyek a jogalanyokat e jog alapján megilletik (1/09 vélemény, EU:C:2011:123, 68. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2014. december 18-i 2/13 [Az Uniónak az EJEE-hez történő csatlakozása] vélemény, EU:C:2014:2454, 175. pont).
- 41 A bírósági rendszer ekképp felfogott sarokkövét az EUMSZ 267. cikkben szereplő előzetes döntéshozatali eljárás alkotja, amelynek – a bírák közötti párbeszédnek a Bíróság és a tagállami bíróságok közötti létrehozatalával – a célja az uniós jog értelmezése egységességének biztosítása (lásd ebben az értelemben: 1963. február 5-i *Van Gend & Loos* ítélet, 26/62, EU:C:1963:1, 23. o.), így lehetővé téve az uniós jog koherenciájának, teljes érvényesülésének és autonómiájának, valamint végső soron a Szerződésekkel létrehozott jog sajátos jellegének biztosítását (2014. december 18-i 2/13 [Az Uniónak az EJEE-hez történő csatlakozása] vélemény, EU:C:2014:2454, 176. pont).
- 42 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EUMSZ 267. cikk a lehető legszélesebb lehetőséget biztosítja a nemzeti bíróságok számára arra, hogy a Bírósághoz forduljanak, ha azt állapítják meg, hogy az előttük folyamatban lévő ügyben az uniós jog valamely rendelkezésének értelmezésére vagy érvényességére vonatkozó, a Bíróság döntését igénylő kérdés merül fel. A nemzeti bíróságok egyébként e lehetőség igénybevételére az eljárás során bármikor jogosultak, amikor azt helyénvalónak tartják (2016. július 5-i *Ognyanov* ítélet, C-614/14, EU:C:2016:514, 17. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 43 Továbbá emlékeztetni kell arra, hogy amennyiben a nemzeti bíróság határozatával szemben a nemzeti jog értelmében nincs lehetőség semmilyen jogorvoslatra, e bíróság az EUMSZ 267. cikk harmadik bekezdése értelmében főszabály szerint köteles a Bírósághoz fordulni, ha az uniós jog értelmezésére vonatkozó kérdés merül fel előtte (lásd ebben az értelemben: 2015. szeptember 9-i *Ferreira da Silva e Brito* és társai ítélet, C-160/14, EU:C:2015:565, 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 44 Végül, a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint az uniós jogi rendelkezéseket – hatásköreik keretei között – alkalmazni hivatott nemzeti közigazgatási hatóságok és bíróságok kötelesek biztosítani e normák teljes érvényesülését, szükség esetén – saját hatáskörükönél fogva – eltekintve a nemzeti jogszabályok azokkal ellentétes rendelkezéseinek alkalmazásától, anélkül hogy kérniük kellene e nemzeti rendelkezések jogalkotói vagy bármilyen egyéb alkotmányos úton történő előzetes megsemmisítését, vagy erre várniuk kellene (lásd ebben az értelemben: 1978. március 9-i *Simmenthal* ítélet, 106/77, EU:C:1978:49, 21. és 24. pont; 2018. március 6-i *SEGRO* és *Horváth* ítélet, C-52/16 és C-113/16, EU:C:2018:157, 46. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 45 Ezen alkotmányos keretet tiszteletben tartva kell tehát a különösen a Chartában elismert alapvető jogokat értelmezni és alkalmazni az Unión belül (2014. december 18-i 2/13 [Az Uniónak az EJEE-hez történő csatlakozása] vélemény, EU:C:2014:2454, 177. pont).

- 46 Ennélfogva, amint azt a jelen ítélet 36. pontja pontosítja, és amint azt a főtanácsnok az indítványának 55. pontjában megjegyezte, az említett alkotmányos keret minden személynek – már a nemzeti határozat jogerőre emelkedését megelőzően – biztosítja az uniós jogrend által ráruházott jogok hatékony védelmének lehetőségét.
- 47 A fentiekre tekintettel meg kell állapítani, hogy egyfelől a büntetőeljárásról szóló törvénykönyv 363a. §-ában meghatározott eljárás, másfelől pedig a jogalanyok uniós jogból eredő jogainak védelmére irányuló jogorvoslatok közötti eltérések miatt e jogorvoslatok a jelen ítélet 22–25. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlat értelmében nem tekinthetők hasonlóknak.
- 48 Ebből következik, hogy az egyenértékűség elve nem kötelezi arra a nemzeti bíróságot, hogy az uniós jog, különösen pedig a Charta által biztosított alapvető jogok megsértésének esetére kiterjessze a nemzeti jog által biztosított azon jogorvoslati lehetőséget, amely az EJEE vagy valamely kiegészítő jegyzőkönyve megsértése esetén lehetőséget ad a jogerős nemzeti határozattal lezárt büntetőeljárás megismétlésére.

A tényleges érvényesülés elvéről

- 49 A tényleges érvényesülés elvét illetően emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében minden esetben, amikor felmerül a kérdés, hogy egy nemzeti eljárási rendelkezés lehetetlenné vagy rendkívül nehézé teszi-e az uniós jog alkalmazását, meg kell vizsgálni, hogy milyen e rendelkezésnek a különböző nemzeti hatóságok előtti teljes eljárásban betöltött helye, valamint alkalmazása és sajátosságai. Ebből a szempontból adott esetben különösen a védelemhez való jogot, a jogbiztonság elvét és az eljárás szabályos lefolytatásának elvét kell figyelembe venni (2018. február 22-i INEOS Köln ítélet, C-572/16, EU:C:2018:100, 44. pont).
- 50 Annak értékeléséhez, hogy fennáll-e az uniós jog tényleges érvényesülése elvének megsértése, azt kell meghatározni, hogy a jogerős határozattal lezárt büntetőeljárás megismétlésének a büntetőeljárásról szóló törvénykönyv 363a. §-a alapján, az uniós jog – különösen a Charta 50. cikke és az SMVE 54. cikke – által biztosított alapvető jogok megsértése okán történő kérelmezése lehetőségének kizárása a gyakorlatban lehetetlenné vagy rendkívül nehézé teszi-e az uniós jogrend által biztosított jogok gyakorlását.
- 51 E tekintetben meg kell jegyezni, hogy az EUM-Szerződés nem szándékozott a nemzeti bíróságok előtt létrehozni – tekintettel a jogalanyok uniós jogból eredő jogai védelmének biztosítására – más jogi lehetőségeket, mint amelyeket a nemzeti jog megállapította (lásd ebben az értelemben: 2007. március 13-i Unibet ítélet, C-432/05, EU:C:2007:163, 40. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 52 Továbbá emlékeztetni kell arra, hogy a *res iudicata* elve úgy az európai uniós, mint a nemzeti jogrendekben jelentős szerepet tölt be. Ugyanis mind a jog, mind a jogviszonyok stabilitásához, illetve az igazságszolgáltatás megfelelő működésének biztosításához fontos, hogy ne lehessen többé vita tárgyává tenni azokat a bírósági határozatokat, amelyek a rendelkezésre álló jogorvoslatok kimerülését, illetve az azok előterjesztésére nyitva álló határidők elteltét követően jogerőre emelkedtek (2006. március 16-i Kapferer ítélet, C-234/04, EU:C:2006:178, 20. pont; 2010. június 29-i Bizottság kontra Luxemburg ítélet, C-526/08, EU:C:2010:379, 26. pont; 2011. március 29-i ThyssenKrupp Nirosta kontra Bizottság ítélet, C-352/09 P, EU:C:2011:191, 123. pont; 2014. július 10-i Impresa Pizzarotti ítélet, C-213/13, EU:C:2014:2067, 58. pont).
- 53 Ennélfogva az uniós jog nem írja elő a nemzeti bíróságnak, hogy eltérjen a bírósági határozatokat jogerőre emelő belső eljárási szabályok alkalmazásától, még akkor sem, ha ez lehetővé tenné az uniós joggal összeegyeztethetetlen nemzeti helyzet orvoslását (2014. július 10-i Impresa Pizzarotti ítélet, C-213/13, EU:C:2014:2067, 59. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2015. október 6-i Târşia ítélet, C-69/14, EU:C:2015:662, 29. pont).

- 54 Az uniós jog tehát nem követeli meg, hogy valamely bírósági szerv főszabály szerint visszavonjon egy jogerős határozatot az uniós jog releváns rendelkezése Bíróság által e határozatot követően elfogadott értelmezésének a figyelembevételére céljából (lásd ebben az értelemben: 2014. július 10-i Impresa Pizzarotti ítélet, C-213/13, EU:C:2014:2067, 60. pont; 2015. október 6-i Târşia ítélet, C-69/14, EU:C:2015:662, 38. pont).
- 55 A jelen ügyben a Bíróság rendelkezésére álló ügyiratokban semmi nem enged arra következtetni, hogy az osztrák jogrendben ne létezne olyan jogorvoslati lehetőség, amely hatékonyan biztosítaná a jogalanyoknak a Charta 50. cikkéből és az SMVE 54. cikkéből eredő jogainak védelmét.
- 56 Éppen ellenkezőleg, nem vitatott, hogy az alapügy felperesei a St. Gallen kanton ügyészsége által az osztrák bíróságokhoz intézett, jogsegély iránti megkeresés vitatásakor teljes mértékben hivatkozhattak e rendelkezések megsértésére, továbbá, hogy az említett bíróságok e kifogásokat megvizsgálták. A kérdést előterjesztő bíróság ugyanakkor hangsúlyozza, hogy a büntetőeljárásról szóló törvénykönyv az érintett személyeknek számos lehetőséget nyújt arra, hogy az uniós jogrend által biztosított jogukat érvényesítsék.
- 57 E keret az uniós jog tényleges érvényesülését anélkül biztosítja, hogy szükség lenne a jogerőssé vált nemzeti határozatok megkérdőjelezését lehetővé tevő, a büntetőeljárásról szóló törvénykönyv 363a. §-ában meghatározott rendkívüli jogorvoslat kiterjesztésére.
- 58 Mindemellett, amint azt a főtanácsnok az indítványának 56. pontjában megjegyezte, a jogerő elve nem zárja ki a végső fokon ítélkező bíróság határozataiért fennálló állami felelősség elvének elismerését (2003. szeptember 30-i Köbler ítélet, C-224/01, EU:C:2003:513, 40. pont). Ugyanis, különösen azon körülmény okán, hogy az uniós jogból eredő jogok megsértését jelentő ilyen határozat ellen rendes úton fellebbezni már nem lehet, a magánszemélyeket nem lehet megfosztani az állami felelősség megállapításának lehetőségétől, és ezáltal jogaik megfelelő védelmének lehetőségétől (2003. szeptember 30-i Köbler ítélet, C-224/01, EU:C:2003:513, 34. pont; 2015. október 6-i Târşia ítélet, C-69/14, EU:C:2015:662, 40. pont).
- 59 A fenti megfontolások összességére tekintettel az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy az uniós jogot – és különösen az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvét – úgy kell értelmezni, hogy az nem kötelezi arra a nemzeti bíróságot, hogy az uniós jog – különösen a Charta 50. cikke és az SMVE 54. cikke által biztosított alapvető jogok – megsértésének esetére kiterjessze a nemzeti jog által biztosított azon jogorvoslati lehetőséget, amely kizárólag az EJEE megsértése esetén ad lehetőséget a jogerős nemzeti határozattal lezárt büntetőeljárás megismétlésére.

A költségekről

- 60 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

Az uniós jogot – és különösen az egyenértékűség és tényleges érvényesülés elvét – úgy kell értelmezni, hogy az nem kötelezi a nemzeti bíróságot arra, hogy az uniós jog – különösen az Európai Unió Alapjogi Chartájának 50. cikke, és a Benelux Gazdasági Unió államai, a Németországi Szövetségi Köztársaság és a Francia Köztársaság kormányai között a közös határainkon történő ellenőrzések fokozatos megszüntetéséről szóló, 1985. június 14-i Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló, 1990. június 19-én Schengenenben (Luxemburg) aláírt és 1995. március 26-án hatályba lépett egyezmény 54. cikke által biztosított alapvető jogok –

megsértésének esetére kiterjessze a nemzeti jog által biztosított azon jogorvoslati lehetőséget, amely kizárólag az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában 1950. november 4-én aláírt európai egyezmény vagy annak egyik kiegészítő jegyzőkönyve megsértése esetén ad lehetőséget a jogerős nemzeti határozattal lezárt büntetőeljárás megismétlésére.

Aláírások